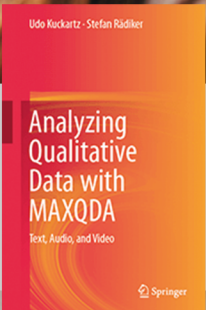

MAXQDA İle Literatür Taraması

Extended excerpt from „Analyzing Qualitative Data with MAXQDA“, Udo Kuckartz & Stefan Rädiker, (2019), Springer.

Free Guide
Türkçe

Citation: Kuckartz, U., & Rädiker, S. (2021). MAXQDA 2020 Literature reviews with MAXQDA (S. Toraman, Trans. Turkish). MAXQDA Press.

Atıf: Kuckartz, U., & Rädiker, S. (2021). MAXQDA 2020 - MAXQDA ile Literatür Taraması (S. Toraman, Çeviri Türkçe). MAXQDA Yayın.

Destek, Dağıtım:

VERBI Software. Consult. Sozialforschung. GmbH Berlin, Germany

www.maxqda.com

Bu kılavuzun tüm hakları, özellikle yeniden üretim, dağıtım ve çeviri hakları, saklıdır. Bu kılavuzun hiçbir parçası herhangi bir formda (fotoğraf, mikrofilm, veya diğer yollar) yazılı izin olmadan yeniden üretilemez, çoğaltılamaz ya da elektronik sistemler kullanılarak dağıtılamaz.

MAXQDA is a registered trademark of VERBI Software. Consult. Sozialforschung. GmbH, Berlin/Germany; Mac and iCloud are registered trademarks of Apple Computer, Inc. in the United States and/or other countries; Google Drive is a trademark of Google Inc. Microsoft Windows, Word, Excel, and PowerPoint are registered trademarks of Microsoft Corporation in the United States and/or other countries; SPSS is a registered trademark of IBM Corporation in the United States and/or other countries; Stata is a registered trademark of Stata Corp LLC. in the United States and/or other countries.

All other trademarks or registered trademarks are the property of their respective owners, and may be registered in the United States and/or other jurisdictions.

© VERBI Software. Consult. Sozialforschung. GmbH, Berlin 2021

Çevirmen Notu: Bu kılavuzun Türkçeleştirilmesinde birebir kelime çevirisi yerine anlam bütünlüğünü koruyarak çeviri yapılmasına özen gösterilmiştir. Kılavuzda sunulan bilgilerin doğruluğundan çevirmen sorumlu değildir. Sunulan metodolojik bakış açısı ve yaklaşımlar, çevirmenin önerileri ve yaklaşımları değildir. Çevirmen (Sinem Toraman), kılavuzun çevirisini okuyan ve kılavuza geribildirim veren MAXQDA Profesyonel Eğitmeni Hakan Tarhan'a ve Dr. Murat Doğan Şahin'e katkılarından ötürü teşekkür eder.

İçindekiler

Giriş.....	5
Referans yönetim programlarından bibliyografik veriler ve tam metinler ile çalışma.....	6
Bibliyografik veriler için RIS dosya formatı.....	7
Citavi, Endnote, Mendeley, veya Zotero programlarından literatür verisini dışa aktarma.....	8
MAXQDA programında içe aktarma ve otomatik ön-kodlama	10
Literatür verisi ile çalışma.....	13
MAXQDA ile literatürün ve özetlerin düzenlenmesi ve analizi edilmesi	14
MAXQDA ile literatür taramalarının oluşturulması.....	15
Literatür taraması oluştururken takip edilecek aşamalar	15
Kaynakça	27

Giriş

Belirli bir alana odaklanan literatür incelemesi, birçok bilimsel alanın temel unsurunu oluşturmaktadır. İlgili alanyazının sistematik bir şekilde analiz edilip sunulmadığı bir projeye ya da teze denk gelme ihtimalimiz oldukça düşüktür (Creswell, 2016, pp. 58–66). Her geçen gün artan sayıda yayınevinin, dergileri ve makaleleri çevrimiçi erişilebilir hale getirmesiyle, literatür taramalarının oluşturulması daha kolay ve etkin bir hal almıştır. MAXQDA, literatür taramalarının oluşturulması (örneğin, teori bölümlerinin ve araştırma raporlarının hazırlanması) ve sistematik incelemeler ile meta-analiz çalışmalarında araştırma sonuçlarının hazırlanması gibi literatür ile ilgili gündelik işler için oldukça uygundur. MAXQDA, özellikle notların organize edilmesi ve yönetilmesi ile araştırma sürecini desteklemek için özetlerin oluşturulması amacıyla kullanılabilir. Literatür üzerine çalışırken, bibliyografik bilgiler (yazar, yayın yılı gibi) literatür içeriğinden ayrı değerlendirilmelidir. MAXQDA genellikle içeriğe odaklanır ve referans yönetim programlarının sağladığı özellikleri sunmaz. Ancak, referans yönetim programlarındaki veriler MAXQDA programına aktarılarak üzerinde çeşitli işlemlerin yapılması mümkündür.

Bu kılavuzda:

- Bibliyografik veriler ve tam metinler ile çalışma
- Referans yönetim programlarından ve (çevrimiçi) veritabanlarından veriyi içeri aktarma
- Literatür ve özetler ile ilgili günlük işleri yerine getirme
- Literatür taraması yapma ve
- Sistematik incelemeleri gerçekleştirmek için mümkün olan seçenekler üzerinde durulmaktadır.

Referans yönetim programlarından bibliyografik veriler ve tam metinler ile çalışma

MAXQDA, kullanıcılara Mendeley, EndNote, Citavi ve Zotero gibi referans yönetim programlarından bibliyografik verilerin içeri aktarılması fırsatını sunmaktadır. MAXQDA programında olduğu gibi bu referans yönetim programları toplanmış olan tüm bibliyografik verileri içeren proje dosyalarını, yani veri tabanlarını, kullanır. Böylesi bir projede en küçük birim bibliyografik künyedir (ör., yazar, başlık vb.). Bu künye internet sitelerine, anahtar kelimelere, özetlere, tam metinlere ve diğer bilgilere erişim bağlantısı içerir.

MAXQDA, ilgili literatür veri tabanlarından RIS formatında dışarıya veri çıkartabilen tüm referans yönetim programları ile uyumludur. RIS bibliyografik veri için standart bir format olmakla birlikte Citavi, DocEar, Endnote, JabRef, Mendeley ve Zotero gibi sıklıkla kullanılan literatür yönetim programlarında kullanılmaktadır. Böylece, bu programlardan seçilen literatürü veya ilgili literatürün tamamını içeren girdileri MAXQDA programına aktarabilirsiniz. Literatür künyesinin yanı sıra ilgili referansların tam metinlerinin de MAXQDA programına aktarılması şu programlar ile mümkündür:

- Citavi
- Endnote
- Mendeley
- Zotero

MAXQDA programına aktarıldığında, her bir literatür kaydı başlı başına bir metin belgesi halini almaktadır. Eğer tam metinler içe aktarılmışsa, MAXQDA otomatik olarak tam metin ile ilgili literatür kaydının arasında bir bağlantı kurar. Literatür kayıtlarındaki bilgiler otomatik olarak sonraki adımlarda uygulanacak olan analizler için kodlanır. Böylece tüm başlıklar veya özetler bir araya getirilebilir ve taranabilir. Eklentiler, içeri aktarma sürecinde otomatik olarak anahtar kelimeler kullanılarak kodlanabilir ve her bir literatür kaydı için notlar doküman memosu olarak ilgili eklenti dosyası ile birlikte kaydedilebilir. Metnin devamında yer alan görsel, MAXQDA programının referansları "REFERENCES" (REFERANSLAR) ve ilgili tam metinleri "REFERENCES > ATTACHMENTS" (REFERANSLAR > EKLER) içe aktarırken belge gruplarını nasıl oluşturduğunu göstermektedir. Görselde sadece bir referans (Bryman 2007) ve ilgili tam metin ek olarak içeri aktarılmış ve kaydedilmiştir.

- Documents
- ✓ • REFERENCES
 - Bryman, Alan - 2007
- ✓ • REFERENCES > ATTACHMENTS
 - Bryman (2007). Barriers to integrating quantitative and qualita

RIS verisi olarak içeri aktarılan referanslar ve ekler için dosya organizasyon şeması

Bibliyografik veriler için RIS dosya formatı

RIS, “Araştırma Bilgi Sistemi” (Research Information System) formatının kısaltılmış halidir. RIS dosyaları dışa aktarılan tüm literatür kayıtlarının birbiri ardına listelendiği basit veri dosyalarıdır. RIS dosyaları “etiket” olarak adlandırılan ve iki harften oluşan bilgileri içerir. Önemli etiketlere örnek olarak:

- TY – Referans tipi (**TY**pe of reference), genellikle yeni bir kaydın başlangıcını işaretler
- ID – Her bir kayıt için özgün kayıt numarası (Unique **ID**entification number for each entry)
- AU – Yazar (**AU**thor)
- TI – Başlık (**TI**tle)
- PY – Yayın yılı (**P**ublication date/**Y**ear)
- ER – Kaydı sonlandırma (Closes **EntRy**), her zaman kaydın sonunda yer alır

RIS formatı etiketleri hakkında daha detaylı bilgi edinmek için Wikipedia linki ziyaret edebilirsiniz: [https://en.wikipedia.org/wiki/RIS_\(file_format\)](https://en.wikipedia.org/wiki/RIS_(file_format)). RIS kaynak veri örneği aşağıda listelenmiştir:

```

TY  - KİTAP
AU  - McLuhan, Marshall (İlk yazar)
AU  - Fiore, Quentin (İkinci yazar)
TI  - The medium is the message: An inventory of effects (Başlık)
PY  - 1967 (Yıl)
CY  - New York, NY (Yayın yeri)
PB  - Bantam Books (Yayınevi)
ER  -

```

Not: İtalik ve parantez içinde sunulan bilgiler, çevirmen tarafından okuyucuya kolaylık sağlamak amacıyla eklenmiştir.

Citavi, Endnote, Mendeley, veya Zotero programlarından literatür verisini dışa aktarma

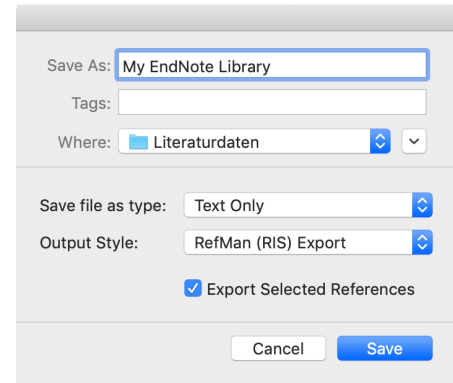
MAXQDA programına literatür verisi aktarmadan önce, istenilen veriyi kullandığınız literatür yönetim programından RIS formatında dışarı aktarmanız gerekmektedir. Citavi, Endnote, Mendeley ve Zotero programlarının hepsi için ilgili veriyi dışarı aktarmak benzer bir yolla gerçekleştirilir.

Citavi'den Veriyi Dışa Aktarma

1. Solda yer alan referans listesinden dışa aktarılacak olan kayıtları seçiniz. Eğer tüm referans kayıtlarını dışa aktarmayı istiyorsanız, seçim yapmak gerekli değildir.
2. Dışa aktarma işlemini File > Export > Export> RIS... (Dosya > Dışa aktar > Dışa aktar > RIS...) ilk aşamada "RIS" filtresini + Add export filter (+ Dışa aktarma filtresi ekle) adımı ile eklemek gerekli olabilir.
3. Sonraki aşamada, Save to text file: (Dosyayı kaydet:) fonksiyonunu seçerek Browse... (Ara...) fonksiyonunu dosya adını ve kayıt yerini belirlemek için kullanınız.
4. Eğer ilerleyen aşamalarda bu tip dışa aktarma işlemi gerçekleştirmek istiyorsanız, bu işlemi "export template" ("taslağı dışa aktar") seçeneği ile son adım olarak kaydediniz.

Endnote'tan Veriyi Dışa Aktarma

1. Dışa aktarmak istediğiniz literatür kayıtlarını seçiniz.
2. *File > Export...* (*Dosya > Dışa aktar...*) adımlarını ana menüden seçiniz.
3. Bir dosya adı girerek hedef dizini seçiniz.
4. Döküman tipini "Text Only" olarak seçiniz ve çıktı stilini "RefMan (RIS) Export" olarak resimde gösterildiği gibi seçiniz. Eğer bu çıktı stili seçenek olarak sunulmuyorsa, seçim listesini açarak en üstte yer alan "Select Another Style..." kısmından çıktı stilini arayıp ilgili seçimi yapınız.
5. *Save (Kaydet)* butonuna basarak işlemi kaydediniz.

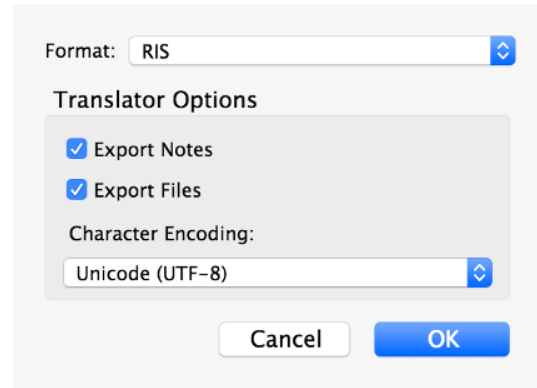

Mendeley'den Veriyi Dışa Aktarma

1. Dışa aktarmak istediğiniz literatür kayıtlarını seçiniz.
2. Ana menüden *File > Export...* (*Dosya > Dışa aktar...*) seçimini yapınız.
3. Dosyaya bir ad vererek kayıt yerini seçiniz.
4. Dosya tipini "RIS - Research Information Systems (*.ris)" olarak seçiniz.
5. *Save (Kaydet)* butonuna basarak işlemi kaydediniz.

Zotero'dan Veriyi Dışa Aktarma

1. Dışa aktarmak istediğiniz döküman grubunu seçip sağ tıklayarak *Export Collection...* (*Dışa aktar...*) adını seçiniz. Alternatif olarak, ana menüden *File > Export Library...* (*Dosya > Kütüphaneyi Dışa Aktar...*) seçeneğini kullanarak tüm kütüphaneyi dışarı aktarabilirsiniz.
2. Karşınıza çıkan diyalogda "RIS" formatını seçiniz.
3. Eğer notları ve referansla ilgili dosyaları (özellikle tam metinleri) dışarı aktarmak isterseniz, *Export Notes* (*Notları Dışa Aktar*) and *Export Files* (*Dosyaları Dışa Aktar*) ilgili kutucuklarını seçtiğinizden emin olunuz.
4. *OK (Tamam)*, tuşuna bastıktan sonra bir dosya adı vererek hedef dizini seçiniz.
5. *Save (Kaydet)* butonuna basarak işlemi kaydediniz.

MAXQDA programında içe aktarma ve otomatik ön-kodlama

RIS dosyaları "*Import > Reference Manager Data*" (İçe aktar> Referans Yönetici Verisi) adımları takip edilerek MAXQDA programına aktarılabilir. İlgili adımlar takip edildiğinde RIS veya TXT uzantısı ile seçilecek ilgili dosyanın içinde yer aldığı bir seçim kutusu ortaya çıkar. İçeri aktarma sürecinde, şu işlemler gerçekleşir:

- "Document System" ("Belge Sistemi") içinde "REFERENCES" ("REFERANSLAR") adı verilen bir belge grubu oluşturulur.
- Tüm literatür kayıtları, yeni oluşturulan belge gruplarına bağımsız veri belgeleri olarak eklenir. Kayıtlar alfabetik olarak sıralanır ve kendi sembolleri ile işaretlenir.
- Belge adı, yazarların isim ve soyisimlerinin yanı sıra yayın yılı bilgilerini içermektedir. İki yazarlı yayınlarda yazarlar ve işareti ("&") ile ilişkilendirilir. Üç veya daha fazla yazar olması durumunda ise sadece ilk yazarın bilgileri verilir ve diğer yazarlar için "ve diğerleri" anlamına gelen ("et al.") ifadesi eklenir.

The screenshot displays the MAXQDA software interface with three main panels:

- Document System:** Shows a hierarchical view of documents. Under the 'REFERENCES' folder, a list of references is displayed, including 'Abe, Ryosuke - 2019'. A blue box highlights the 'Bibliographic information imported as a text document' section.
- Code System:** Shows a hierarchical view of codes. Under the 'KEYWORDS' folder, a list of keywords is displayed, including 'Autonomous driving', 'Old people', 'Responsibility', 'Risk classification', 'Self-localization', 'Transportation system', 'Trucks', and 'Urban area'. A blue box highlights the 'Keywords as Codes' section.
- Document Browser:** Displays the details of the selected document 'Abe, Ryosuke - 2019'. It shows fields such as 'TY_Type of referen', 'TI_Book title', 'AU_Author', 'PY_Publication year', 'DA_Date', 'J2_Periodical name', 'VL_Volume number', 'SP_Start page number', 'EP_Ending page number', and 'L1_Link to PDF'. A blue box highlights the 'Link to PDF' section.

MAXQDA programına aktarılmış olan literatür

- “Kod sistemi”nde (“Code System”) “REFERANSLAR” (“REFERENCES”) başlığıyla bir kod ve bu kodun altında “RIS” ve “ANAHTAR KELİMELER” (“KEYWORDS”) olmak üzere iki alt kod oluşturulur. “RIS” kodu, içe aktarılan dosyalarda kullanılan, örneğin, “Referans Tipi” (“Type of reference”) veya “Özet” (“Abstract”) gibi RIS etiketlerini alt kod olarak içerir. “ANAHTAR KELİMELER” (“KEYWORDS”) kodu literatür referanslarındaki tüm anahtar kelimeleri alt kod olarak listeler.
- İçe aktarma işlemi sırasında, tüm referanslar otomatik olarak her bir metin bölümü ile ilgili RIS koduna uygun olacak şekilde kodlanır.
- Literatür referansındaki her anahtar kelime kod sistemi içinde ilgili anahtar kelime ile kodlanır.
- DOI linkleri hyperlink olarak metinlere eklenir. Böylece, ilgili yayının çevrimiçi versiyonuna direk olarak ulaşmanız, gerektiğinde, mümkündür.

Eğer eklentiler içeri aktarılmışsa, aynı zamanda şu işlemler gerçekleşir:

- “Belge Sistemi” içinde “REFERANSLAR > EKLER” (“REFERENCES > ATTACHMENTS”) şeklinde bir belge grubu oluşturulur.
- Tüm ekler bu belge grubu içine ayrı ayrı belgeler olarak içe aktarılır.
- Belgelere verilen dosya adları korunur ve ilgili referanslar alfabetik olarak yukarı doğru sıralanır. Belge isimlerinin sıralanması bu nedenle tam olarak alfabetik olmasa da aynı belge isimleri birkaç kez ortaya çıkabilir; örneğin, birden fazla belgenin “İçindekiler” bölümü bulundurma durumunda olduğu gibi.

Ve eğer referanslar ve ekler içe aktarılırsa:

- Referanslar ile ekler arasında iç bağlantılar ek olarak oluşturulur. Böylece, ilgili belge ve literatür referansı arasında bağlantı kurulmuş olur. Bu bağlantının kullanıcılar için avantajı literatür referansı ile tam metin arasındaki gidiş gelişleri kolaylaştırmak ve bunu sadece bir tık ile gerçekleştirmektir. Literatür referansında, kurulan iç bağlantıya “PDF linki (L1)” [“Link to PDF (L1)”] bölümünden ulaşılabilir (isimler RIS formatından gelir ve aynı zamanda PDF dışındaki formatlarda olan dosyalara da uygulanır). Ekte, iç bağlantı belgenin başında yer alır.

Bununla birlikte, kullanıcıların gelecek seçimleri için önemli olabilecek beş çeşit bilgi, belge değişkenleri olarak kayıt edilir:

- RIS_Type (Referans tipi) – metin değişken
- RIS_Author (ilk yazar) – metin değişken
- RIS_Title (Başlık) – metin değişken
- RIS_Reference-ID (Kimlik numarası) – tamsayı değişken
- RIS_Year (Yayın yılı) – tamsayı değişken

Bu değişkenler sistem değişkenleri olarak oluşturulur ve kullanıcı tarafından değişken türü değiştirilemez.

Document Variables						
Data editor - All documents				20 Documents		
	Document group	Document name	RIS_Type	RIS_Author	RIS_Title	RIS_Year
	REFERENCES	Abe, Ryosuke - 2019	JOUR	Abe, Ryosuke	Introducing autonomous buses a...	2.019
	REFERENCES > ATTACHMENTS	Abe - 2019 - Introducing autonomous ...	JOUR	Abe, Ryosuke	Introducing autonomous buses a...	2.019
	REFERENCES	Baumann, Martina F. et al. - 2019	JOUR	Baumann, M...	Taking responsibility: A responsi...	2.019
	REFERENCES > ATTACHMENTS	Baumann et al. - 2019 - Taking respons...	JOUR	Baumann, M...	Taking responsibility: A responsi...	2.019
	REFERENCES	Blyth, Pascale-L. - 2019	JOUR	Blyth, Pascal...	Of Cyberliberation and Forbidde...	2.019
	REFERENCES > ATTACHMENTS	Blyth - 2019 - Of Cyberliberation and F...	JOUR	Blyth, Pascal...	Of Cyberliberation and Forbidde...	2.019
	REFERENCES	Botello, Bryan et al. - 2019	JOUR	Botello, Brya...	Planning for walking and cycling i...	2.019
	REFERENCES > ATTACHMENTS	Botello et al. - 2019 - Planning for walki...	JOUR	Botello, Brya...	Planning for walking and cycling i...	2.019
	REFERENCES	Elgharbawy, M. et al. - 2019	JOUR	Elgharbawy, ...	Adaptive functional testing for au...	2.019
	REFERENCES > ATTACHMENTS	Elgharbawy et al. - 2019 - Adaptive fun...	JOUR	Elgharbawy, ...	Adaptive functional testing for au...	2.019
	REFERENCES	Janssen, Christian P. et al. - 2019	JOUR	Janssen, Chr...	Interrupted by my car? Implicatio...	2.019
	REFERENCES > ATTACHMENTS	Janssen et al. - 2019 - Interrupted by ...	JOUR	Janssen, Chr...	Interrupted by my car? Implicatio...	2.019

Her bir belge için içe aktarılan değişken değerleri

Literatür verisi ile çalışma

İçerik aktarma ve otomatik ön-kodlamayı takiben, MAXQDA programında bibliyografik veriye normal metin olarak erişilebilir. Bu demektir ki ilgili veri aranabilir, kodlanabilir, ilgili olduğu belgelerle bağlantı kurulabilir, düzenlenebilir ve dahası memolar eklenerek sonraki nitel ve nicel analiz süreçlerine hazırlanabilir (Kuckartz & Rädiker, 2019). Böylece, şu soruları cevaplayabilirsiniz:

- Bazı yazarların ismi ne sıklıkla referanslarda geçmektedir?
- Hangi konular ele alınmıştır?
- Belirli konulardaki yönelimler nasıl değişmiştir?
- Daha çok dergi makaleleri mi yoksa belirli bir konuya odaklanan tekyazılar (monograf) mı bulunmaktadır?
- Dergi makalelerinin başlıkları zamanla ne ölçüde değişim göstermiştir?

Analizinize başlamanız için size üç ayrı fikir örneği verelim:

1. Kod sisteminde yer alan anahtar kelimelerden birine fare ile sağ tuşuyla tıklayınız ve *Activate Documents Containing this Code (Bu Kodu İçeren Belgeleri Etkinleştir)* fonksiyonunu seçiniz. MAXQDA programı daha sonra bu anahtar kelimenin atandığı tüm ilgili literatür kayıtlarını ve eklerini aktive edecektir.
2. "Coded Segments" ("Kodlanmış bölümler") fonksiyonu ile tüm özetleri açabilmek için "RIS > Abstract" ("RIS > Özet") seçeneğine çift tıklayınız. *Smart Coding Tool (Akıllı Kodlama Aracı)* fonksiyonunu özetleri kodlamak ve sistematize etmek için araç çubuğunda yer alan aynı isimdeki sembole tıklayarak başlatınız.
3. "Geri Çağrılan Bölümler" penceresinde tüm başlıkları listelemek için "REFERENCES" ("REFERANSLAR") belge grubunu ve "RIS > Title" ("RIS > Başlık") kodunu aktive ediniz. "Geri Çağrılan Bölümler" penceresinde *Word Cloud (Kelime Bulutu)* sembolüne tıklayarak başlıklarda yer alan (en yaygın) kelimelerin analizine başlayınız.

MAXQDA ile literatürün ve özetlerin düzenlenmesi ve analizi edilmesi

Literatür üzerinde – hem çevrimiçi hem çevrimdışı – çalışmak araştırma ve öğretim alanlarında olduğu gibi sivil toplum örgütleri ve enstitüler düzeyinde piyasa araştırmaları amacıyla yürütülen en önemli aktivitelerden biridir. Literatür çalışmalarında tipik görevler konu ile ilgili yayınları bulmak ve okumak, önemli noktaları belirlemek ve işaretlemek, argümanları anlamak ve metinleri dışa aktarmak ile bunları bir araya getirmek ve karşılaştırmaktan oluşmaktadır. MAXQDA programı bu tür günlük görevler ve işlemler için mükemmel bir araçtır. Yaptıkları blog paylaşımlarında, Elgen Sauerborn (2014) ve Uta-Kristina Meyer (2014), araştırmaları için ilgili literatürü okurken, özetleri ve notları nasıl oluşturduklarını ve onları MAXQDA programını kullanarak nasıl organize ettiklerini açıklamaktadır. Onların yaptığı çalışmalara ve bizim deneyimlerimize dayanarak, şu aşamaları öneriyoruz:

1. Mümkün olduğunca, araştırmada kullanılacak olan erişilebilir tüm literatür kaynakları MAXQDA projenize aktarılır.
2. MAXQDA programı içinde her bir belge için ayrı ayrı özetler oluşturulur. Bu dosyalarda referans bilgileri (yazar, yıl, başlık) belge adı olarak kullanılır ve ideal olarak daha sonra bibliyografide tercih edilecek aynı referans stili kullanılır. Böylece, yazarlar “Belge Sistemi”nde (“Document System”) kolayca belge adları ile aranabilir.
3. Belge içindeki memolarda, kaynaklar ile ilgili daha fazla bilgi (belirli argümanlardan doğan sorular, bazı yayınların eleştirileri veya kaynağın sizin çalışmanız için uygun olup olmaması gibi) yönetilebilir.
4. “Kod Sistemi” (“Code System”) raporu takip eden bölümler ile kodlar ve onların aynı sıralı haliyle oluşturulur. Özetler ve atıf için uygun olan orijinal belgelerin bölümleri bu kodlarla kodlanacaktır.
5. Rapor yazıldığında, ilgili kodlar aktive edilir ve böylece tüm kodlanmış bölümler “Geri Çağrılan Bölümler” (“Retrieved Segments”) penceresinde bir araya getirilir.
6. Temel amaç, yazmayı kolaylaştırmak ve önemli noktaları ya da referansları kaçırma riskini ortadan kaldırmaktır. Böylece, MAXQDA kullanıcının “yazma” eylemine odaklanmasına yardımcı olur.
7. İşlem tamamladıktan sonra, kaynaklar, özetler, notlar ve kodlanmış bölümler kullanıcının erişimine açık olarak kalır. ilerleyen zamanlarda benzer bir konu üzerinde çalışırken, halihazırda elinizde olan bu dökümanlar diğer referansları ve özetleri yeni oluşturacağınız çalışma için kullanmaya temel oluşturur.

MAXQDA ile literatür taramalarının oluşturulması

“Literatür taraması” ne demektir? Arlene Fink’e göre, “Bir araştırma için literatür taraması sistematik, açık, ve tekrar edilebilir bir metot uygulanarak araştırmacılar, uzmanlar ve uygulayıcılar tarafından kaydedilmiş ve oluşturulmuş bilgiler bütününe belirlemek, değerlendirmek ve bir araya getirmektir” (Fink, 2010, p. 3).

Bu şekilde açıklandığında bir literatür taraması belirli bir konu veya araştırma sorusuna açıklık getirmek için yürütülür. Amaç, belirli bir alanda ve konuda süregelen bilimsel tartışmaların mevcut durumunu ortaya koymaktır. Bununla birlikte, literatür taramasında bir konunun önceden belirlenmiş farklı yönlerine de odaklanılabilir. Örneğin, bir konu ile ilgili metodolojik çalışmaları veya teorik temelleri ele almak gibi. Bir literatür taraması, bir çeşit ikincil analizi temsil eder. Yeni ve bağımsız bir araştırma olmasından ziyade, bir alanda çalışılmış bir konunun özel bir kapsamda incelenmesidir. Bir literatür tarama çalışması, bir deneme yazısı gibi genelde tek bir araştırmacı tarafından yazılan bir incelemedir. Sistematik olarak konu ile ilgili araştırma sonuçlarını sunar; konuya ilişkin farklı bakış açılarını belirler; ve spesifik bir alanda yapılmış çalışmaları analiz ederek özetler. Bir literatür taraması, basit şekilde kaynakların listesi olmaktan ziyade her zaman açıklayıcı bir metindir.

Literatür taramaları çeşitli bilimsel araştırmaların bir parçası (bir doktora tezi veya araştırma raporu gibi) ya da başlı başına bir inceleme şeklinde oluşturulabilir. Başlı başına bir inceleme şeklinde olması halinde literatür taramaları “sistematik incelemeler” olarak adlandırılır. Sistematik incelemeler her zaman belirli bir konuya ya da problem durumuna odaklanır ve ilgili alanyazındaki boşlukları belirlemeyi amaçlar. Bilimsel araştırmaların bir parçası olan çalışmalarda böyle bir amaç baskın olmamakla birlikte bu literatür taramalarının sistematik olmadığı ya da eklektik (seçmeli) olduğu anlamına gelmez. Bununla birlikte, geleneksel olarak, başlı başına bir inceleme formatında yapılan çalışmalar daha çok nicel yönle odaklanır.

Literatür taraması oluştururken takip edilecek aşamalar

Fink (2019), Boland ve diğerleri (2017), Hart (2017), Gough ve diğerleri (2017) ve Heyvaert ve diğerlerinin (2016) yapmış oldukları çalışmalar ışığında, bir literatür taramasının oluşturulması için altı aşamanın takip edilmesi gerektiği söylenebilir:

1. Araştırma sorularının oluşturulması ve literatür taramasının amaçlarının belirlenmesi. ilgili araştırma sorusu literatür taramasını etkin şekilde yürütebilmek için tam olarak oluşturulmalıdır.
2. Günümüzde genel olarak çevrimiçi olan bibliyografik veri tabanlarının seçilmesi.

3. Bu veri tabanlarında arama yapmak için kullanılacak anahtar kelimelerin belirlenmesi.
4. Uygulama ve yöntem ile ilgili kriterlerin nitelikli bilimsel literatürün seçilmesi için uygulanması.
5. İncelemenin yürütülmesi. Bu aşama birçok adımı kapsamaktadır: Bibliyografik verilerin ve devamında tam metinlerin içe aktarılması; yazar, yayın yılı gibi değişkenlerin tanımlanması; önemli metin bölümlerinin tematik olarak kodlanması, notların ve özetlerin yazılması.
6. Sonuçların sentezlenmesi ve incelemenin yazılması. Bu aşamada sonuçlar, nitel tanımlar formunda veya nicel meta-analiz uygulanması durumunda istatistiksel karakteristik değerlerin ve ölçümlerin hesaplanması yoluyla sunulabilir.

MAXQDA programı tüm aşamalarda, özellikle 5. ve 6. Aşamalarda belirtilen temel kaynakların içerik ve tematik analizlerinin geliştirilmesinde, kullanıcılara önemli destekler sunar. Bu tip bir çalışma için MAXQDA programının sunduğu farklı olanakları tanıtmadan önce, MAXQDA programı ile Endnote, Citavi, Mendeley, Zotero gibi referans yönetim programları arasındaki farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Endnote ve benzeri programlar, temel çevrimiçi ve çevrimdışı kaynakların referanslarının bir araya getirilmesi, yönetimi ve atfı gibi işlemlere olanak tanır. Bu programların temel odağı bibliyografik girdinin ve bibliyografilerin büyük sayıda bilimsel dergi ve yayınevinin farklı kurallarına uygun olarak oluşturulması ve yönetilmesidir. Örneğin, oldukça yaygın kullanılan programlardan biri olan Zotero programı (www.zotero.org) çevrimiçi kataloglardan ve Amazon gibi kitap satışçıların veri tabanlarında bibliyografik bilgileri arar ve bu bilgilerin lokal veri tabanında saklanmasını ve meta veri olarak anahtar kavramlar (arama kavramları) ile kaydedilmesini mümkün kılar. Referans listeleri daha sonra farklı alıntılama stillerine (örneğin, oldukça yaygın kullanılan APA stili gibi) dönüştürülerek dışarı aktarılabilir. Referans yönetim programları bibliyografik verilere odaklanırken, MAXQDA programı içeriğe odaklanarak tematik ve sistematik kodlamaya ve içeriğin nitel ve nicel olarak kodlanmasına olanak tanır. Bu nedenle, MAXQDA programı bibliyografik verilerin toplanması için kullanılan temel programlardan birisi olmadığı gibi (ki istenirse bu mümkündür) yayınlar için referans listelerini oluşturma amacı da taşımamaktadır. Fakat, daha önce de belirttiği üzere, MAXQDA programı kullanıcılara, referans yönetim programlarından bibliyografik verilerin içeri aktarılması imkânını verir.

Şimdi, MAXQDA programı ile literatür incelemesi oluşturma aşamalarının tanımına dönelim. Literatür incelemeleri sadece belirli bir alandaki mevcut bilginin durumunu sergilemek açısından değil, aynı zamanda ilgili araştırma konusunun daha geniş bağlamda ve bilimsel çevrelerdeki tartışmalar içinde yer edinmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bir literatür incelemesi oluşturma altı aşaması detaylı olarak aşağıda sunulmaktadır.

1. Aşama: Literatür taraması için araştırma sorularının ve amacın oluşturulması

Tüm araştırma projelerinde olduğu gibi, bir literatür taraması da araştırma alanının, sorularının ve amaçlarının oluşturulması ile başlar. Bununla birlikte, araştırma sorusunun oluşturulması bir araştırma projesine kıyasla daha geniş bir kapsamda ele alınmaktadır. Eğer incelemenin odağı oldukça sınırlı ise, araştırma konusunun odağında yer alan fakat ilk etapta arama sonucunda ortaya çıkmayan ilgili kaynaklar gözden kaçabilir. MAXQDA programında, araştırma sorusu ve amaçları, en iyi ve etkin olarak serbest memolar (Memolar > Serbest memo - via Analysis > Free Memo) formunda sunulur. Örneğin:

Memo başlığı: Karma yöntemler araştırmasında veri analizi ve entegrasyon (birleştirme) üzerine literatür incelemesi

Bu literatür incelemesinin amacı karma yöntemler araştırması alanında veri analizi ve entegrasyon (birleştirme) konularındaki tartışmaların mevcut durumunu değerlendirmektir. Karma yöntemler araştırması alanında çok iyi tanınan yazarlar, nicel ve nitelin birleştirilmesini (entegrasyonunu) karma yöntemler araştırmasının temel zorluklarından biri olarak görmektedirler. Bu inceleme, bu konudaki en önemli değerlendirmeleri bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. Karma yöntemler araştırması söylemi İngilizce olarak yürütüldüğü için, sadece İngilizce dilinde yayınlanmış olan literatür dikkate alınmalıdır. Bu inceleme, 2014-2016 yıllarını kapsayacak ve karma yöntemler araştırması alanının lider dergisi olan Journal of Mixed Methods Research ile sınırlı olacaktır.

2. Aşama: Bibliyografik veritabanlarının seçimi

Bir sonraki adım, ele alınan konuyla ilgili soruya cevap sunabilecek kaynakları belirlemeye yönelik hedefe dayalı bir arama yapmaktır. Geleneksel bir kütüphanede, literatür anahtar kelimeler ve anahtar kelime katalogları ile belirlenir, raftan alınır, ve daha sonra çalışma alanına veya masaya getirilir. Bilgisayarlarla çalışırken ve doğru veritabanlarında arama yaparken, aynı prensip geçerlidir. Araştırmacı veritabanlarını ve bilimsel dergileri keşfeder, arama sonucunda elde edilen kaynaklar listesini ve literatür taramasına katkı sağlayacağını düşündüğü ve seçtiği kaynakları kaydeder.

Daha sonra, nereye ve neye bakılacağına karar vermek önemlidir. Bir diğer deyişle, anahtar arama kelimelerini belirlemek ve bibliyografik veritabanlarını seçmek bir sonraki adımı oluşturur. Genel olarak veritabanları çevrimiçidir ve kamu kurumları ile özel kurumlar tarafından sunulan yüzlerce veri tabanı mevcuttur.

En popüler uluslararası veritabanları şunlardır: PubMed (Tıp), MEDLINE (Tıp), ERIC (Eğitim bilimleri), JSTOR (birçok disiplin), LexisNexis (ekonomi ve hukuk), PsycINFO (Psikoloji), Social Science Citation Index and Sociological Abstracts (sosyal bilimler – *veri tabanının original adı korunmuştur*) (Fink, 2019, pp. 17–21). Aynı zamanda Springerlink gibi özel veri tabanlarının, Springer International Publishing AG gibi portalların, Sage Yayınları gibi dergi ve periyodik yayınların yer aldığı metot ve metodoloji alanlarında vazgeçilmez veritabanlarını belirtmekte fayda vardır. Bunun ötesinde düşünülmesi gereken bir diğer önemli nokta ise sadece İngilizce dilindeki kaynakların aramaya dâhil edilmesi kararıdır.

3. Aşama: Anahtar arama kelimelerinin belirlenmesi

Buraya kadar bahsedilen adımlardan sonraki aşama ise anahtar arama kelimelerinin belirlenmesidir. Bu kavramlar tek bir kelime olabileceği gibi birden fazla kelimenin kombinasyonu da olabilir. Neredeyse tüm veritabanları gelişmiş arama özelliği sunmakta ve araştırmacılara daha karmaşık koşulları, örneğin ilgili anahtar kelimeleri VE ve VEYA mantık işleçleri ile belirtme imkânı sunmaktadır.

Örnek: Journal of Mixed Methods Research (JMMR) dergisinde, “veri analizi” (“data analysis”) teması ile ilgili tüm kayıtlar için bir arama yapılır. Arama 2014-2016 yılları ile sınırlandırılır. Diğer muhtemel anahtar kelimeler “veri çeşitlemesi” (“triangulation”) ve “birleştirme” (“integration”) olabilir. Ancak buradaki örnekte, arama “veri analizi” ile sınırlıdır. JMMR web sitesindeki (<https://mmr.sagepub.com/search>) arama 57 bulgu ile sonuçlanır.

Bir sonraki aşamada, websitesinde ortaya çıkan sonuçların uygunluğu yine site üzerinde kontrol edilebilir veya arama sonunda elde edilen sonuçların tam listesi MAXQDA programına aktararak orada kontrol edilebilir. Bu örnekte, MAXQDA programına sonuçların aktararak kontrol edilmesi daha etkin bir yoldur. Sage Yayınları websitesinden dışa aktarırken dikkat edilmesi gereken en önemli husus hem referansın hem de çalışma özetinin dışa aktarıldığından emin olmaktır. RIS formatı mevcut formatlar listesinden seçilmelidir. İlgili dosya, MAXQDA programına menüde yer alan içeri aktar > *Referans Yönetici Verisi (Import > Reference Manager Data) fonksiyonu ile aktarılır.*

4. Aşama: Nitelikli bilimsel literatürün seçimi için uygulama ve yöntem ile ilgili kriterlerin uygulanması

Bu aşama ilgili literatürün seçimine önem vermeyi gerektirir. Bir diğer deyişle, veri tabanı aramasında bulunan literatür bu aşamada özel olarak araştırma sorusunun daha dar bir alanına mı karşılık geliyor yoksa mevcut haliyle literatür incelemesinin tüm amaçlarını karşılıyor mu sorularına cevap aramayı amaçlar.

Bu seçim sürecinin uygulama ve yöntem ile ilgili kriterleri mutlaka kayıt altına alınmalıdır. Uygulama ile ilgili kriterler pratik erişilebilirlik, dil ve yayın tipi ile ilgilidir. Örneğin, Avrupa’da çevresel farkındalık ile ilgili bir çalışma için, sadece birçok yaygın dilde sonuçlar, muhtemelen sadece İngilizce olanlar, düşünülebilir. Dahası, arama sadece en önemli sosyal bilimler dergileri ile sınırlandırılabilir. Bu tarama için yöntem ile ilgili kriterler, örneğin, örneklemin kalitesi ve biçimi ya da ilgili çalışmayı yürüten enstitünün “ciddiyeti” ile ilgili olabilir. Yöntem ile ilgili gerekçeler arasında çevrimiçi anketlere dayalı kaynakların dahil edilmemesi yer alabilir. Bunun nedeni olarak da kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile veri toplanmış olması gösterilebilir.

Daha önce verilen karma yöntemler araştırması örneğinde veri analizinin literatür incelemesi örneği için, tüm bibliyografik arama sonuçları MAXQDA programında içe aktarılmıştı. Böylece kaynakların “Belge Sistemi” (“Document System”) kısmında listelenmesi mümkün hale gelir. Aşağıda yer alan görsel, MAXQDA programının bu bilgiler içe aktarıldıktan sonra nasıl görüldüğünü göstermektedir.

The screenshot displays the MAXQDA software interface. The top panel is the 'Document System' window, showing a list of references under the 'REFERENCES' folder. The bottom panel is the 'Code System' window, showing the 'RIS' code system. A 'List of Document Variables' dialog box is open, showing a table of variables and their types.

Variable	Variable type
Document group	Text
Document name	Text
Created by	Text
Created	Date/Time
Modified by	Text
Modified	Date/Time
Coded Segments	Integer
Memos	Integer
RIS_Type	Text
RIS_Author	Text
RIS_Title	Text
RIS_Reference-ID	Integer

“Journal of Mixed Methods Research” dergisinde ortaya çıkan arama sonuçlarının RIS dosyası olarak MAXQDA programına aktarılmış şekli

RIS format etiketleri “Kod Sistemi”nde (“Code System”) bulunabilir. Buradaki örnekte görüldüğü üzere toplam 57 kaynaktan sadece 49’u için özet bulunmaktadır. Belge değişkenleri listesinin (the list of document variables) görüldüğü sağ taraftaki pencerede beş etiketin (yayın türü [type of publication], yazar [author], başlık [title], kayıt numarası [ID], yayın yılı [year of publication]) aynı zamanda değişken olarak sonraki seçimler için mevcut olduğu görülmektedir.

Bir sonraki adım, kaynağın literatür taramasına uygun olup olmadığını belirlemek için sistematik olarak her özeti okumaktır. “Belge Sistemi” (“Document System”) içinde iki veya daha fazla yeni belge grubu oluşturulması, elde edilen sonuçların ilgili olup olmadığına göre düzenlenebilmesi için önerilir. Belge gruplarının isimleri işlevlerini ifade etmelidir. Örneğin, “Uygun kaynaklar” ve “Az uygun kaynaklar” gibi. İlgili literatür taramasına katkıda bulunmayan kaynaklar hemen silinebilir. Özetleri okurken bir kaynağın nereye atanacağına ilişkin emin olunamıyorsa, tam metinler ilgili linkteki “DO_DOI” etiketi veya “UR_Web/URL” etiketi ile oluşturulmuş kodlara tıklanarak “Belge Tarayıcı”sından erişilebilir. Bu link Sage Yayınları veri tabanında yer alan ve tam metne yönlendiren bilgi sayfasını açacaktır (veri tabanına kütüphaneniz aracılığıyla erişiminizin olduğunu varsayıyoruz). Tam metni okumak ilgili kaynağın uygun veya az uygun kaynak olup olmadığına ilişkin sınıflandırmayı yapmak adına sağlam dayanaklar geliştirmeyi mümkün kılar.

Kullanıcıya seçim yapma veya karşılaştırma olanağı sağlayan ve trendleri farketmesini sağlayan diğer değişkenler literatür taramasının bu aşamasında tanımlanır. Örneğin, “RIS_Year” (“RIS_Yıl”) değişkeni, kaynakların yıla göre dağılımını gösteren bir tablo veya çizelge oluşturulmasına olanak tanır.

Veri tabanı taraması ile elde edilen sonuçların yanı sıra literatür taramasına dâhil edilmesi gereken başka temel kaynaklar olabilir. Prensipde, tüm kaynak türleri, ses ve video kayıtları dâhil, MAXQDA programında içe aktarılabilir. Kitaplar gibi ödünç alınamayan kaynaklar sadece taranmış kopyalar olarak erişime açık olabilir. Böylesi arama yoluyla taranmış kaynaklar da literatür taramasına dâhil edilebilir.

Taranmış kaynaklar için ipuçları: Uygun bir kaynağın elektronik versiyonu erişime açık değilse, tek seçenek taranmış sayfaları kullanmaktır. Tarama işlemi ile bir PDF veya fotoğraf dosyası elde edersiniz. Adobe Acrobat gibi bir programı kullanarak, optik karakter tanıma (OCR) metin algılama prosedürünü uygulayabilirsiniz. Bu adım önemle tavsiye edilir çünkü devamında yapılacak olan aramalar, MAXDictio dahil olmak üzere MAXQDA programında yer alan metin içinde kelimeler veya tüm kelime fonksiyonlarının gerçekleştirilebilmesi için önemlidir.

Eğer kaynaklar uygunluklarına göre sınıflandırılmışsa, özellikle uygun olan kaynaklar tam metin olarak içe aktarılabilir. Yeni belge grubu (örneğin, “Temel literatür” gibi) oluşturmak ve tam metinleri indirip bu dosyaya kaydetmek en iyi uygulamadır. İdeal olarak, tam metin ve bibliyografik referans şu adımlarla ilişkilendirilmelidir:

1. Tam metni açınız.
2. Bibliyografik referansı “İkinci Belge Tarayıcısı”nda (“Second Document Browser”) açınız.
3. Tam metinde ilk kelimeyi (veya ilk paragrafı) vurgulayınız ve Dahili Bağlantı Ekle (Insert Internal Link) fonksiyonunu içerik menüsünden seçiniz.
4. Bibliyografik referansta ilk kelimeyi (veya ilk paragrafı) vurgulayınız ve Dahili Bağlantı Ekle (Insert Internal Link) fonksiyonunu içerik menüsünden seçiniz.

Başta özel veri tabanları olmak üzere birçok veri tabanı için, indirme işlemi sadece gerekli yetkiye sahip olmanız halinde söz konusu olabilir. Birçok üniversitede bu olanak mevcuttur ve üniversitenin tüm üyeleri için bu kaynaklar erişime açık olabilir. Üniversite ağı üzerinden VPN ile giriş yapmak gerekebilir.

5. Aşama: İncelemeyi yürütme

Bir literatür taramasını yürütme süreci araştırma sorularının doğasına, incelemenin amaçlarına ve kaynakların çeşitliliğine bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Bununla birlikte, süreç, literatür taramasının hazırlığı için sahip olunan zaman dilimine de bağlıdır. Eğer zaman kısıtlı ise, materyali sınırlandırmak ve uygulama ve yöntem ile ilgili kriterlerin oluşturulmasını sınırlandırmak zorunda kalırsınız (Aşama 4’e bakınız). Bu durumda, taramanız detaylı tam metinlere değil, özetlere dayalı olacaktır. Bahsedeceğimiz seçenekler MAXQDA programının literatür taraması yürütebilmek için önerdiği olası yollardan birkaçıdır:

Kelime bulutları ile çalışmak

Bir metnin ve kullanılan anahtar kelimelerin merkezinde oluşan temalar nelerdir? Bunlar, kolaylıkla tam metinde sağ tıklayıp Kelime Bulutu (Word Cloud) seçeneğini kullanarak keşfedilebilir. Alternatif olarak, bibliyografik verinin belirli kısımları (başlıklar veya özetler) için ilgili bölümleri geri çağırarak ve “Geri Çağrılan Bölümler” (“Retrieved Segments”) penceresindeki kelime bulutu fonksiyonunu kullanarak bir kelime bulutu oluşturabilirsiniz. Anlamsız kelimeler veya literatür taraması kapsamında ilgili olmayan kelimeler hariç listesine eklenebilir.

Tam metni inceleme ve memolarla çalışma

Hemen hemen her konuda erişime açık yayınların çok sayıda olduğu görüşünden hareketle, bir kitabın ya da dergide yayınlanmış makalenin tamamını okumak çoğunlukla güçtür. “Belge Tarayıcısı” (“Document Browser”) içinde içerik arama özelliğini kullanarak, anahtar kelimelerin ilgili metinde olup olmama durumunu özel olarak arayabilirsiniz. Bu arama, detaylı okuma gerektiren yoğun metinleri ciddi miktarda azaltma işlevi görür. Fikirler ve temel varsayımların yanında ortaya çıkan sorular, daha sonra memo olarak ilgili metinlere eklenebilir. Bir metnin genel değerlendirme ve eleştirilmesi belge memoları olarak “Belge Sistemi” (“Document System”) içinde kayıt altına alınabilir.

Metinlerdeki önemli kısımları vurgulama

Bir metni okumak ve önemli noktaların altını çizmek yaygın olarak kullanılan bir uygulamadır. MAXQDA programını kullanarak literatür taramalarında aynı yaklaşımı uygulamak mümkündür. MAXQDA, kullanıcılara metin verilerini renkli kodlayabilmek için beş farklı renk seçeneği sunmaktadır. İşaretlenmiş olan bölümlere daha sonraki bir zaman diliminde kolaylıkla erişilebilir. Bazı durumlarda, metinleri renkli kodlamadan ziyade tematik kodlamak daha faydalı olabilir.

Kaynaklarda kullanılan kavramların ve kelimelerin frekanslarını (kullanım sıklıklarını) inceleme

Sözcük frekansı fonksiyonunu (MAXDictio sekmesinin bir özelliği) kullanarak bir veya daha fazla belge içinde geçen kelimelerin frekanslarını analiz edebilirsiniz. Bununla birlikte, farklılaştırılmış bir kelimenin frekans analizi de belgelerde, belge gruplarında ve kümelerde gerçekleştirilebilir. Kelime bulutlarında olduğu gibi, anlamsız kelimeler hariç listesine eklenerek analiz dışı bırakılabilir.

Özetleri yazma

Metin özetleme ve ilginç metinleri dışa aktarma literatür taramasının en klasik tekniklerinden biridir. MAXQDA programında, “Özetler” adında bir belge grubu tüm özetlerdeki ve belgelerdeki alıntılarının kayıt edilebilmesi için öncelikle tanımlanmalıdır. Daha sonra, *Yeni Metin Belgesi (New Text Document)* belge sistemi içinde belge grubu menüsünden sağ tıklayarak seçilir. Böylelikle, içerisine özetleri yazmaya başlayabileceğiniz yeni bir belge “Belge Tarayıcısı” (“Document Browser”) alanında düzenleme modunda oluşturulacaktır. Eğer tam metin içe aktarılmışsa, tam metin “Belgeyi ikinci Belge Tarayıcısında Aç” (“Second Document Browser”) seçeneği kullanılarak ikinci bir tarayıcıda açılabilir. Bu fonksiyon, kullanıcının eş zamanlı olarak hem

kaynak metni okuması hem de özeti yazmasına olanak tanır. Belge linkleri kullanılarak metnin belirli bir bölümü ile ilgili özet birbirlerine bağlanabilir. Özeti adlandırılması sırasında yazara ve yayın yılına yer verilmeli ve dahası özet, daha önce belirtilen aşamalar takip edilerek bibliyografik referansa bağlanmalıdır.

Metin bölümlerinin otomatik kodlanması

Metin ilginç anahtar kelimeler için aranabilir ve elde edilen sonuçlar otomatik olarak *Analiz > Sözcüksel Arama (Analysis > Lexical search)* fonksiyonu kullanılarak kodlanabilir. Kodlanacak olan metinlerin çeşitliliği kullanıcı tarafından serbest şekilde (arama sonuçları, cümle, birkaç cümle, paragraf) seçilebilir. Otomatik kodlamayı takiben, kodlanmış bölümler çağrılıp daha detaylı keşfedilebilir.

Önemli metinlerin manuel/elle tematik kodlanması

İlgili metinlerin kodlanması ana metin (dergi makalesi) erişime açık olduğunda mümkündür. Bu durumda, inceleme kapsamındaki araştırma sorularına mümkün olduğunca en yakın tematik kodlarla çalışmak tavsiye edilir. Özel etiketleme sayesinde, daha sonra alıntı yapmaya uygun olan metinleri etiketleyebilirsiniz. Bu amaç için, özel bir kod (örneğin “Alıntılama için uygun”) tanımlanabilir. Alternatif olarak, yorum fonksiyonu veya ağırlık skoru kullanılabilir. Her bir kodlanmış bölüm için, kısa bir yorum (bu durumda, örneğin, “Alıntı”) eklenebilir. Daha sonra, Kodlu Bölümlere Genel Bakış (Overview of Coded Segments) bölümünden (Raporlar menüsünde yer alır) tüm muhtemel alıntıların bir arada yer aldığı sütuna göre sıralama yapabilirsiniz. Aynı zamanda, kodlanmış herhangi bir bölüme bir ağırlık skoru atamak mümkündür. Ardından, seçilen temanın veya spesifik ağırlık skoru atanan kodlanmış metinleri geri çağırabilirsiniz.

Farklı boyutları ayırt etme, kodlama ve istatistiksel olarak analiz etme

Literatürdeki spesifik bir içerik alanı için, (örneğin araştırma deseni) spesifik boyutlar alt kodlar olarak tanımlanabilir. Örnek verecek olursak “Açıklayıcı sıralı desen” (Explanatory sequential design), “Keşfedici sıralı desen” (Exploratory sequential design) veya “Eşzamanlı desen” (Convergent design) gibi. “Kodlar” menüsünde yer alan *Alt Kodlann İstatistiği (Subcode Statistics)* seçeneğini kullanarak farklı desen tiplerinin frekanslarının belirlenmesi ve tablo veya grafik olarak gösterilmesi mümkün olabilir.

Temaların ve kaynakların görsel sunumu

MAXQDA programının görsel araçları literatür taramaları için de oldukça etkin şekilde kullanılabilir. Burada ilgili metinlerin elle veya anahtar kelimeler üzerinden otomatik kodlama özelliği kullanılarak kodlandığını kabul ediyoruz.

- Kod Matris Tarayıcısı (Görsel Araçlar menüsü – *Code Matrix Browser*) kapsanan temaları ve her biri için kodlanmış metin frekanslarını karşılaştırmalı bir tablo ile sergiler.
- Kod ilişkiler Tarayıcısı (Görsel Araçlar menüsü – *Code Relations Browser*) karşılaştırmalı bir tabloda gruplanan temaların eş zamanlı ortaya çıkma durumlarını sergiler.
- Yeni Belge Modeli (Tek Vaka Modeli – *Single-Case Model*) (*Görsel Araçlar > MAXMaps/ Visual Tools > MAXMaps* menüsünde bulunur) kodlanmış temaları ve seçilmiş bir kaynak için onların sıklığını şematik bir görselle sunar.
- Yeni Kod Modeli (Tek Vaka Modeli – *Single-Code Model*) (*Görsel Araçlar > MAXMaps* menüsünde bulunur) seçilmiş tema, onun kodlanmış bölümleri, kodun memosu ve memonun atandığı ilgili kodu şematik olarak görselleştirir.

Tematik özetlerin yazılması ve özet tablolarının oluşturulması

Bu teknik MAXQDA programının *Analiz > Özet Kılavuzu (Analysis > Summary Grid)* fonksiyonunu kullanır. Bu fonksiyon temaların oluşturulmasını kolaylaştırır ve onları karşılaştırmalı tablolar halinde sunar (“Özet Tabloları”/“Summary Tables”). Bu tekniği kullanabilmek için ilgili metinlerin önceden tematik olarak kodlanmış olması gereklidir.

Temaların nicel değerlendirilmesi

Nicel yönler literatür taraması için önem teşkil edebilir. Örneğin, değişkenlere (ör., yayın yılı) göre kaynakları saymak ve sıralamak mümkündür ve “İlgili kaynaklar zamanla nasıl dağılım göstermiştir?” veya “Veri analizi ve birleştirilmesi konusuna yönelik çalışmalar ilgili zaman diliminde artmış veya azalmış mıdır?” sorularına cevap verilebilir. İstatistiksel tablolar bağıl ve mutlak frekansların yanı sıra tematik kodlar ve alt kodları için çubuk grafik ve dairesel grafik şeklinde MAXQDA programında oluşturulabilir. Korelasyon analizi gibi daha kompleks analizler MAXQDA programının STATS (istatistik) modülü ile gerçekleştirilebilir.

6. Aşama: Sonuçları sentezleme ve incelemeyi yazma

İşin çoğu ilk beş aşamada tamamlandıktan sonra, bulgularınızı özetleme ve yorumlama zamanıdır. İncelemenizi yazarken, ilk beş aşama için yapılan iş ve önhazırlık önem taşımaktadır. Bu demektir ki, yapılan ön işten elde edilen sonuçlar sizi iyi organize edilmiş bir metin yazmaya hazırlamalıdır. Bir diğer deyişle, aşama 5 ve 6'da hazırlamış olduğunuz memoların yanı sıra özet tabloları gibi görsel araçları göz önünde bulundurarak yazma sürecinizi başlatabilirsiniz.

İki tip literatür taraması vardır:

1. Sonuçların nitel tanımı formunda bir inceleme (betimsel literatür taraması); nadiren nicel sonuçların (ör., kaynakların sayısı, zamanla dağılımı, mevcut trendler, alt konuların frekansı gibi) da dâhil edildiği örnekleri mevcuttur. Ancak odağı her zaman niteldir.
2. İstatistiksel parametrelerin ve ölçeklerin hesaplandığı nicel meta-analiz formunda literatür taraması. Burada, bir etkinliğin çeşitli düzeylerindeki ortalama korelasyonlarının hesaplandığı ve raporlandığı tutum-davranış araştırmalarının meta-analizi çalışmalarına benzer şekilde istatistiksel prosedürlerin sonuçlarına odaklanılır.

Fink'e (2019) göre, her iki literatür taraması türü de şu dört bölümü içermelidir:

- Taramanın genel amacı ve hedefleri
- Metot ve örneklem
- Sonuçlar
- Tartışma

Nicel meta-analiz çalışmalarında, metot bölümü kullanılan istatistiksel metotun detayları ve tanımını kapsayacak şekilde özel olarak genişletilmelidir.

İncelemenizi yazarken, aşağıda belirtilen MAXQDA araçları size büyük ölçüde kolaylık sağlayabilir:

- Sözcüksel Arama ve Gelişmiş Kodlama Sorgusu (Simple and the Complex Coding Query): Bu iki özellik ile önceden uygun alıntılar için etiketlenmiş ve sınıflandırılmış olan metinleri ve metin bölümlerini geri çağırabilirsiniz.
- Memolar (Memos): Özellikle, incelemenin 5. aşamasında yazılmış olan serbest memolar son şeklini vereceğiniz metne ilgili pasajları ve metinleri kopyalama imkânı sunar.
- Özet Tabloları (Summary tables): Kaynaklar için yoğunlaştırılmış şekilde bir araya getirme, etkin olarak karşılaştırma ve sunma kolaylığı sağlamaktadır. Ayrıca literatür taramanıza özet tablolarını dâhil etmeniz bu fonksiyonu kullanarak mümkündür.
- MAXDictio içindeki kelime frekansı fonksiyonu: Bu özelliği kullanarak spesifik arama kelimelerinin ve anlamsal bağlamlarının kullanımını sunabilirsiniz.
- MAXMaps içindeki grafiksel gösterim seçenekleri: Bu fonksiyon özellikle kavram haritalarının oluşturulmasına olanak tanır.

Kaynakça

- Boland, A., Cherry, G., & Dickson, R. (2017). *Doing a Systematic Review: A Student's Guide* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Creswell, J. W. (2016). *30 essential skills for the qualitative researcher*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Fink, A. (2019). *Conducting research literature reviews: From the internet to paper* (5th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Gough, D., Oliver, S., & Thomas, J. (2017). *An introduction to systematic reviews* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Hart, C. (2017). *Doing a literature review: Releasing the research imagination* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Heyvaert, M., Hannes, K., & Onghena, P. (2016). *Using mixed methods research synthesis for literature reviews*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Kuckartz, U., & Rädiker, S. (2019). *Analyzing qualitative data with MAXQDA. Text, audio, and video*. Schweiz, Cham: Springer Nature Switzerland.
- Meyer, U.-K. (2014, May 28). MAXQDA11 Tip of the month: How I manage my excerpts with MAXQDA [blog post]. Retrieved November 5, 2018, from MAXQDA Blog website: <https://www.maxqda.com/tip-month-manage-excerpts-with-maxqda>
- Sauerborn, E. (2014, August 18). MAXQDA11 Tip of the month: How I manage my literature with MAXQDA [blog post]. Retrieved November 5, 2018, from MAXQDA Blog website: <https://www.maxqda.com/managing-literature-maxqda>

Okuduğunuz için teşekkürler

Bu kılavuzu beğendiğinizi umarız. Elbette, MAXQDA daha fazlasını sizlere sunuyor. MAXQDA ile sizler:

- Ses ve video dosyalarınızın transkripsiyonunu yapabilirsiniz.
- Twitter ve YouTube verilerini içeri aktararak analiz edebilirsiniz.
- Odak grup görüşmelerini analiz edebilirsiniz.
- Verileri görselleştirebilirsiniz.
- Raporlar oluşturabilirsiniz.
- Nicel içerik analizi ve çok daha fazlasını yapabilirsiniz.

MAXQDA programının pek çok özelliği ve farklı fonksiyonları hakkında daha fazlasını öğrenmek için www.maxqda.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Kongre: MQIC – MAXQDA International Conference (MAXQDA Uluslararası Konferansı)

Her yıl düzenlenen MAXQDA Uluslararası Konferansı dünyanın dört bir yanından MAXQDA kullanıcılarını bir araya getiriyor. Konferans çalıştaylar, poster sunumları, en iyi pratikler grup oturumları ve MAXQDA ve karma yöntemler araştırması eğitimleri olmak üzere katılımcılara çok geniş yelpazede bir program sunuyor.

Kongre hakkında daha fazla bilgi edinmek için www.mqic-berlin.com adresini ziyaret edebilirsiniz.